

**RIIGIKOHUS
TSIVIILKOLLEEGIUM**

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-2-1-71-12
Otsuse kuupäev	Tartu, 6. juuni 2012. a
Kohtukoosseis	Eesistuja Ants Kull, liikmed Lea Laarmaa ja Jaak Luik
Kohtuasi	AS-i Sanoma Baltics hagi AS-i Eesti Ajalehed ja AS-i Delfi vastu internetilehel www.auto24.ee avaldatud teoste reprodutseerimise, kopeerimise, töötlemise ja avaldamise keelamiseks; internetilehel www.auto24.ee avaldatud andmebaasist väljavõtete taaskasutamise keelamiseks internetilehel www.ekspressauto.ee või mõnel teisel internetilehel; kohustamaks hoiduma õigust rikkuvast tegevusest, mis seisneb teoste ja andmebaaside ebaseaduslikus (hageja eelneva kirjaliku loata) kasutamises; saamata jäänud litsentsitasu 9 600 000 krooni väljamõistmiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 15. novembri 2011. a otsus tsiviilasjas nr 2-09-63661
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	AS-i Eesti Ajalehed ja AS-i Delfi kassatsioonkaebus
Tsiviilasja hind Riigikohtus	64 793 eurot 37 senti
Menetlusosalised ja nende esindajad Riigikohtus	Hageja AS Sanoma Baltics (registrikood 10416931), esindaja vandeadvokaat Marko Tiiman Kostjad AS Eesti Ajalehed (registrikood 10004521) ja AS Delfi (registrikood 10586863), kostjate esindaja vandeadvokaat Marge Männiko
Asja läbivaatamise kuupäev	7. mai 2012. a, kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Jätta Tallinna Ringkonnakohtu 15. novembri 2011. a otsus tsiviilasjas nr 2-09-63661 muutmata ja kassatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Jätta kassatsiooniaseme menetluskulud solidaarselt AS-i Eesti Ajalehed ja AS-i Delfi kanda.**
- 3. Arvata AS-i Eesti Ajalehed ja AS-i Delfi kassatsioonkaebuselt 15. detsembril 2011 tasutud kautsjon 647 (kuussada nelikümmend seitse) eurot 85 senti riigituludesse.**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1.

AS Sanoma Baltics (hageja) esitas 1. detsembril 2009 Harju Maakohtule hagi AS-i Eesti Ajalehed (kostja I) vastu internetilehel www.auto24.ee avaldatud teoste reprodutseerimise, kopeerimise, töötlemise ja avaldamise keelamiseks; internetilehel www.auto24.ee avaldatud andmebaasist väljavõtete taaskasutamise keelamiseks internetilehel www.ekspressauto.ee või mõnel teisel internetilehel; kohustamaks hoiduma õigust rikkuvast tegevusest, mis seisneb teoste ja andmebaaside ebaseaduslikus (hageja eelneva kirjaliku loata) kasutamises; saamata jäänud 32 kuu litsentsitasu 9 600 000 krooni (618 336 euro 83 senti) väljamõistmiseks. 20. detsembri 2010. a määrusega kaasas Harju Maakohus hageja taotlusel kostjana menetlusse ka AS-i Delfi (kostja II), kuna kostja I on hageja taotluse kohaselt võõrandanud ettevõtte "Ekspressauto" kostjale II ja uus omanik jätkab hageja õiguste rikkumist.

Hagiavalduse kohaselt on hageja loonud märkimisväärsete investeeringute abil internetilehekülje www.auto24.ee. Nimetatud internetilehel avaldatud andmed kujutavad endast andmebaasi, mis sisaldab suurel hulgal erinevaid sõidukite müügikuulutusi. Andmebaas põhineb hageja loodud tarkvaral, mille abil saab tavakasutaja teha sõidukite ostmiseks otsinguid. Internetilehekülje www.auto24.ee on graafiliselt kujundanud hageja töötajad, samuti on www.auto24.ee veebilehel üleval tuhanded fotod, mille autoriõiguste omajaks on hageja (hagejale on autoriõigused loovutatud). Hageja andmebaasi andmetes erinevate parameetrite järgi otsingute tegemiseks, andmete kogumiseks ja salvestamiseks, andmebaasi sisu kasutajale kättesaadavaks tegemiseks ning paljudeks teisteks andmetöötlusoperatsioonideks kasutatava tarkvara on loonud hageja töötajad ja juhatuse liige. Hageja töötajad ja juhatuse liikmed on teinud internetilehe www.auto24.ee kujunduse. Hagejale kuuluvad autoriõigused enda investeeringute alusel loodud objektidele: andmebaasile, tarkvarale ja internetilehe graafilisele kujundusele ning fotodele, mille autoriõigused on talle loovutatud.

Internetilehel www.ekspressauto.ee toodud teabe järgi kujutab samal internetilehel kättesaadav andmebaas kostjatele kuuluvat kuulutuste, tekstide, andmete ning kuulutuste juurde kuuluvate fotode andmebaasi, mis sisaldab autokuulutusi. Kostja I on alates 2007. a märtsist korduvalt ja järjekindlalt reprodutseerinud hagejale kuuluvat ja tema hallatavalt internetilehelt www.auto24.ee autokuulutusi koos nende graafilise kujunduse ja fotodega ning autoriõiguse seaduse alusel kaitstavat andmebaasi enda andmebaasi ning avaldanud need oma internetilehel www.ekspressauto.ee olulises mahus ilma hageja kui autoriõiguste omaja ja andmebaasi tegija loata ning hagejale autoritasu (litsentsitasu) maksmata. Internetilehe www.auto24.ee veebiserveri logifailide põhjal on tuvastatud, et kostja I on juba pikema aja vältel kopeerinud suure hulga andmeid ja kuulutusi.

Internetilehel www.auto24.ee avaldatud ja portaali kasutajatele kehtestatud kasutustingimuste p 2.2 kohaselt annab kasutaja, lisades veebisaidile andmeid või teoseid (sh autokuulutusi, fotosid, foorumi sõnumeid), haldajale, st hagejale tasuta üle autori varalised õigused. Haldajale ehk hagejale kuulub ainuõigus kasutaja edastatud andmeid või teoseid igal viisil kasutada, lubada ja keelata nende kasutamist, reprodutseerida, levitada, tõlkida, kohandada, lisada neid kogumikesse või andmebaasidesse, edastada üldsusele.

Hageja töötleb ja süstematiseerib andmeid, kuna veebilehel on sõidukid esitatud tunnuste (nt mark, ehitusaasta) järgi grupeerituna ja sorteerituna. Hageja kontrollib sisestatud kuulutusi, et need vastaksid etteantud formaadile, ning vigadest kuulutustes teatatakse kõigepealt

kuulutajale või parandab vead hageja ise. Tegemist on nii teosena kaitstava andmebaasiga (sh kollektiivse teosega) kui ka andmebaasi *sui generis* kaitsega.

Hageja andmebaasi loomiseks on kulutatud piisavalt nii inim- kui ka tehnilisi ressursse ja raha, et olla kvalifitseeritav olulise investeeringuna. Hageja sai kõnealuse andmebaasi esimese versiooni valmis 1998 ja on seda täiendanud ja kättesaadavaks teinud pidevalt kuni praeguseni. Hageja andmebaasi täiendamise ja kättesaadavaks tegemisega on seotud pidevalt hulk töötajaid. Andmebaas on oma valdkonnas Eesti suurim. Kostjad rikuvad õigust reprodutseerimisele ja levitamisele, samuti õigust teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele (autoriõiguse seaduse (AutÕS) § 13 lg 1 p 9¹).

Kostja I on rikkunud hageja õigusi alates märtsist 2007. Kostjaga lepingu sõlmimisel oleks tasumisele kuuluva litsentsitasu suurus olnud vähemalt võrdne hageja veebilehe haldamise igakuiste kuludega. Samas ei ole seesuguse arvestuse puhul hõlmatud kogu hagejale tekkiv kahju, kuna saamata jäänud litsentsitasu ei pruugi katta kogu hagejal saamata jäävat tulu ehk kogu saamata jäävat reklaamimüügitulu. Arvestades, et hageja 2007. a keskmiseks kuu tegevuskuluks ajavahemikust märts kuni detsember oli 437 806 krooni, et 2008. a ühe kuu keskmiseks tegevuskuluks oli 820 114 krooni ja et 2009. a ühe kuu keskmiseks tegevuskuluks ajavahemikus jaanuar kuni oktoober oli 582 465 krooni, nõudis hageja saamata jäänud tuluna ehk saamata jäänud litsentsitasuna 32 kuu eest 300 000 krooni kuus ehk ajavahemiku eest märts 2007 kuni oktoober 2009 kokku 9 600 000 krooni.

2.

Kostjad vaidlesid hagile vastu. Asjaolu, et kuulutuste andmed, mida kostjad kasutavad, on automüüjate kodulehtedele kuvatud hageja serverist, ei muuda andmeid autoriõigusega kaitstavaks.

Hageja avaldab kuulutusi oma majandustegevuses, saades selle eest tulu. Hageja võimalikud investeeringud ei ole seotud andmebaasi loomisega ega vääri kaitset *sui generis* alusel. Portaali ei ole autoriõigusega kaitstav tulenevalt AutÕS § 4 lg 3 p-st 22. Hageja ei tee automüügikuulutuste andmebaasi sisu valikul originaalseid lahendusi. Andmebaasi sisuks on müügikuulutustes sisalduvad tehnilised andmed, mis ei ole seotud loomingu tegevusega, ning fotod, mille autoriõigused kuuluvad automüüjatele. Kostjad ei ole rikkunud hageja autoriõigusi, mis on seotud portaali kui andmebaasiga.

Arvutiprogrammid, mille vahendusel hageja oma majandustegevuses kuulutuste ja reklaami müügi teenust osutab, ei ole AutÕS § 75² järgi andmebaasi osad ning investeeringut neisse ei saa käsitada investeeringuna andmebaasi. Samuti ei tee hageja investeeringut andmete kontrollimiseks: portaali kasutustingimuste p 5.5 kohaselt ei vastuta haldaja kasutajate sisestatud andmete õigsuse eest ning müüdavate toodete kvaliteedi eest (ta ei saagi seda teha, sest ta ei tegele automüügiga). Euroopa Esimese Astme Kohus on öelnud, et andmebaas ei saa kaitset *sui generis* alusel, kui andmete kättesaadavaks tegemine toimub andmete loomisega. Praegusel juhul tekib müügikuulutus siis, kui automüüja lisab andmed serverisse. Rikkumine esineb üksnes juhul, kui tegu riivab andmebaasi tegija olulist investeeringut.

Kostjad ei ole teinud väljavõtteid hageja andmebaasis sisalduvatest kuulutustest. Kostja I on kasutanud automüüjate veebilehti sealt andmete kopeerimiseks kokkuleppel automüüjatega. Hagejaga on kostja I tegevus seotud üksnes niivõrd, kui võrd osa automüüjate müügikuulutuste andmed on salvestatud hageja serverisse, kusjuures andmete sisestamisega ei

kanna kulusid ei kostjad ega hageja ning serveri teenuse eest on hageja saanud kasutajatelt tasu.

Juhul kui peaks ilmnema, et kostjad rikuvad hageja õigusi, ei ole hagi esitatud kahjunõue saamata jäänud tulu osas vastavuses kahju hüvitamise põhimõtetega, see on tõendamata ja ebamõistlikult suur. Hagi esemeks on üksnes üks kuuest hageja hallatavast andmebaasist - kasutatud sõidukite andmebaas. Kahju arvestamisel ei ole seda arvesse võetud (kahjuhüvitise suuruse juures arvestatakse kogu portaali haldamise kulusid jne). Kulude kostjate kanda jätmine tähendab hagejale lihtsalt suuremat tulu, mis ei saa olla kahju hüvitamise eesmärgiks võlaõigusseaduse (VÕS) § 127 lg 2 mõistes. Kõigi oma kulude hüvitamise nõudmine ühelt konkureerivalt ettevõttelt on turgu valitseva seisundi rikkumine konkurentsiseaduse § 16 p 1 tähenduses.

3.

Harju Maakohus rahuldab 7. juuni 2011. a otsusega hagi, keelas kostjatel või kolmandal isikul, kellele kostjad annavad üle internetilehe www.ekspressauto.ee haldamise õigused, reprodutseerida, kopeerida, töödelda ja üldsusele kättesaadavaks teha hageja teoseid, mis on avaldatud internetilehel www.auto24.ee. Samuti keelas maakohus kostjatel teha hageja andmebaasist, mis on avaldatud internetilehel www.auto24.ee, väljavõtteid ning kasutada hageja andmebaasi või selle olulisi osi internetilehel www.ekspressauto.ee või mõnel teisel internetilehel. Maakohus kohustas kostjaid hoiduma edaspidi õigust rikkuvast tegevusest ning mõistis kostjatel solidarselt hageja kasuks välja saamata jäänud 32 kuu litsentsitasuna kahjuhüvitise 60 000 eurot. Menetluskulud jättis maakohus poolte endi kanda.

Maakohtu otsuse kohaselt ei nõustu kohus hageja seisukohaga, et andmebaasi koosseisu kuuluvate teoste puhul kuulub hagejale autoriõigus ka uudistele, ning sellega, et fotod muutuvad tuletatud (töödeldud) teoseks AutÕS § 4 lg 3 p 21 mõttes suuruse muutmise, kvaliteedi tõstmise ja vesimärgi lisamise tagajärjel.

Maakohus viitas AutÕS § 4 lg-le 2 ja lg-le 6, lg 3 p-dele 17, 21, 22, §-le 75², § 80 lg-le 2, § 75³lg-le 1, § 75⁴lg-tele 1 ja 2. AutÕS § 75³ lg 1 järgi on andmebaasi tegija isik, kes on teinud kas laadilt, väärtuselt või suuruselt olulise investeeringu selle andmebaasi sisuks olevate andmete kogumiseks, omandamiseks, kontrollimiseks, süstematiseerimiseks või kättesaadavaks tegemiseks. Maakohus viitas ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 11. märtsi 1996. a direktiivile 96/9/EÜ (andmebaaside õigusliku kaitse kohta) (edaspidi direktiiv). *Sui generis* õigus peab olema tagatud juhul, kui andmebaasi tegija näitab, et on tehtud oluline investeering. Hageja on seda tõendanud 24. novembri 2009. a tõendiga hageja tegevuskulude suuruse kohta 2007. a-l- 4 378 065 begin_of_the_skype_highlighting 4 378 065 end_of_the_skype_highlighting krooni (ühe kuu keskmine tegevuskulu 437 806 krooni), 2008. a-l 9 841 366 krooni (ühe kuu keskmine tegevuskulu 820 114 krooni) ja 2009. a-l 5 824 650 krooni (ühe kuu keskmine tegevuskulu 582 465 krooni).

Asjaolu, et kostjad on kasutanud hageja andmebaasi, on tõendatud mh Toomas Lepiku (Riigi Infosüsteemide arenduskeskuse CERT Eesti Infoturbe ekspert) eksperdihinnanguga. Hageja õiguste rikkumise jätkamist tõendab 6. jaanuari 2011. a foto [ekspressauto.ee](http://www.ekspressauto.ee) lehel. Foto vasakus alumises servas on tekst "Copyright: auto24.ee,2010", mis tähendab, et see pärineb hageja andmebaasist. 1. detsembri 2009. a ärikliendileping tõendab hageja väidet, et teoste autor loovutas varalised õigused hagejale. Esitatud fotodega on tõendatud ka hageja väide, et kostjad on kasutanud [ekspressauto.ee](http://www.ekspressauto.ee) lehel autopoodide fotosid, mille kasutamise õigused olid

lepingute kohaselt loovutatud hagejale. Kuna hageja ei ole andnud kostjatele nõusolekut kasutada oma andmebaasi ja selles sisalduvaid teoseid, on kostjad rikkunud hageja autoriõigusi tulenevalt üldmääratud sätetest. Maakohus nõustus hageja seisukohaga, et kui automüüjal isegi oleks enda tehtud piltide autoriõigus, ei oleks tal õigust lubada neid kasutada hageja andmebaasist.

Maakohus ei nõustunud kostjate seisukohaga, et hageja investeeringud arvutiprogrammi ei ole vaadeldavad investeeringutena andmebaasi. Selline seisukoht ei tulene seadusest ega ole kooskõlas asjakohaste Euroopa Kohtu otsustega (C-203/02, C-46/02, C-444/02, C-338/02). Hageja tehtud investeeringud tuleb lugeda andmebaasi loomise investeeringuteks, sest investeeringutega on saavutatud andmebaasi süstematiseerimine, meetoodiline ülesehitamine, käigushoidmine ning andmete koondamine (direktiivi preambuli p 17, AutÕS § 75²).

Kooskõlas VÕS §-ga 1043 peab teisele isikule (kannatanu) õigusvastaselt kahju tekitanud isik (kahju tekitaja) kahju hüvitama, kui ta on kahju tekitamises süüdi või vastutab kahju tekitamise eest vastavalt seadusele. Üldmääritud tulenevalt on kostja hagejale kahju tekitamises süüdi ja vastutab selle eest üldmääritud seaduste kohaselt. Kohtu arvates ei ole võimalik kahju täpset suurust esitatud asjaoludel kindlaks teha, mistõttu kohus kohaldas VÕS § 127 lg-t 6, mille alusel on kohtul õigus otsustada hüvitise suuruse üle. VÕS § 127 lg 6 teine lause võimaldab kohtul autoriõiguse rikkumise tõttu kahju hüvitamise nõude puhul määrata kahjuhüvitise kindla summana, lähtudes muu hulgas tasu suurusest, mida rikkuja pidanuks maksma, kui ta oleks hankinud loa vastava õiguse kasutamiseks. Praegusel juhul ei ole kohtul võimalik nimetatud asjaolust lähtuda, kuna hagejal ei ole litsentsilepinguid, mille alusel oleks võimalik hüvitise suuruse üle otsustada, lähtudes loa alusel kasutajate makstavast tasust. Maakohus pidas hageja nõutud hüvitist liiga suureks. Samas möönis kohus, et praegusel juhul oleks hageja tegeliku kahju suurust väga raske kindlaks teha, kuna tegemist on intellektuaalse omandi kasutamisega. Maakohus pidas võimalikuks määrata kindlaks tasu suurus, arvestades analoogses vaidluses (tsiviilasi nr 2-05-17128) väljamõistetut (140 000 ja 150 000 krooni) ning rikkumise kestust, poolte andmebaaside mahu erinevust, kostjate väidetud külastajate andmebaaside kasutamise kestuse ja lehelaadimiste arvu erinevust. Maakohus pidas põhjendatuks mõista kostjatelt solidaarselt välja 60 000 euro (938 796 krooni) suurune hüvitis. VÕS § 1055 lg 1 ja lg 3 p 1 alusel võib kannatanu nõuda kahju tekitava käitumise lõpetamist ja rikkumisest hoidumist tulevikus.

4.

Kostjad esitasid maakohu otsuse peale apellatsioonkaebuse, paludes maakohu otsuse tühistada ja teha uus otsus, millega jätta hagi rahuldamata, või saata asi maakohule uueks arutamiseks. Menetluskulud palusid kostjad jätta hageja kanda.

5.

Hageja vaidles apellatsioonkaebusele vastu, paludes jätta see rahuldamata ja maakohu otsus muutmata. Menetluskulud palus hageja jätta kostjate kanda.

Ringkonnakohtu lahend ja põhjendused

6.

Tallinna Ringkonnakohus jättis 15. novembri 2011. a otsusega maakohtu otsuse muutmata ja apellatsioonkaebuse rahuldamata. Apellatsiooniasutuse menetluskulud jättis ringkonnakohus kostjate kanda.

Ringkonnakohus nõustus maakohtu põhjendustega ega korranud neid tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 654 lg-st 6 juhindudes.

Maakohus on põhjendatult leidnud, et hageja andmebaas sisaldab loomingulisi valikuid. Ringkonnakohus viitas AutÕS §-le 75⁴. Ringkonnakohus nõustus maakohtu põhjendustega, mille kohaselt ei ole õige kostjate seisukoht, et hageja investeeringud arvutiprogrammi ei ole vaadeldavad investeeringutena andmebaasi. Maakohus on seda otsuses piisavalt põhjendanud. Kostjate vastupidine seisukoht ei tulene seadusest ega ole kooskõlas asjakohaste Euroopa Kohtu otsustega (C-203/02, C-46-02, C-444/02, C-338/02). Hageja andmebaas vastab direktiivis märgitud määratlusele, nagu maakohus põhjendatult tuvastas.

Kuna Riigikohus on tsiviilasjas nr [3-2-1-124-06](#) tehtud kohtuotsuse p-s 16 tunnustanud autorilepingu sõlmimist vormivabalt, siis on maakohus kohtuotsuses õigesti leidnud, et autoriõigused on üleantavad ja litsentseeritavad tüüptingimuste alusel ning hageja on oma kasutajatelt ja automüüjatelt need õigused omandanud või litsentsinud.

Investeeringute olemasolu internetiportaali www.auto24.ee andmebaasi andmete kontrollimiseks ei ole vältimatu eeltingimus selle andmebaasi *sui generis* kaitse tekkimiseks. Kuna hageja on tõendanud olulise investeeringu tegemist andmebaasi sisu kogumiseks ja esitamiseks, ei ole sisu kontrollimiseks tehtud investeeringud määrava tähtsusega.

Maakohus leidis õigesti, et kostjad on teinud hageja andmebaasist väljavõtteid direktiivi art 7 tähenduses ning kuna hageja ei ole andnud kostjatele nõusolekut kasutada oma andmebaasi ja selles sisalduvaid teoseid, on kostjad rikkunud hageja autoriõigusi, samuti hageja kui andmebaasi tegija õigusi. Maakohus on õigesti leidnud, et hageja õiguste rikkumise jätkamist tõendab 6. jaanuari 2011. a foto www.ekspressauto.ee veebilehel, mille alumises servas on tekst "Copyright: auto24.ee,2010". Tuvastatud on nii teose reprodutseerimise õiguse (AutÕS § 13 lg 1 p 1) kui ka avalikult kättesaadavaks tegemise õiguse (AutÕS § 13 lg 1 p 9¹) rikkumine.

Nii VÕS § 128 lg 1 kui ka AutÕS § 81⁷ lg 1 p 1 kohaselt võib hüvitamisele kuuluv kahju olla nii varaline kui ka mittevaraline ning VÕS § 128 lg 2 kohaselt on saamata jäänud tulu üks varalise kahju liike. Maakohus on saamata jäänud tulu hüvitamise nõuet piisavalt analüüsinud, viidates muu hulgas varasemale maakohtu praktikale sarnases küsimuses.

Hageja tegevus ei ole vastuolus konkurentsiseadusega. Pooled on saanud Konkurentsiametilt vastuse, et hageja ei ole turgu valitsevas seisundis, ja seega on kostjate see väide alusetu. Konkurentsiamet on sõnaselgelt tuvastanud, et hageja tegevuses ei ole mingisugust rikkumist ning hageja käitumine on seadusega kooskõlas. Kostjad ei ole nimetatut ümber lükanud.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

7.

Kostjad esitasid ringkonnakohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse, paludes maa- ja ringkonnakohtu otsuse tühistada osas, millega kohtud hagi rahuldasiid, ja teha uus otsus,

millega jätta hagi rahuldamata, või saata asi maakohtule uueks läbivaatamiseks. Menetluskulud paluvad kostjad jätta hageja kanda.

Maakohus pole oma otsuses sisuliselt hageja andmebaasi kaitstavust autoriõiguse alusel kontrollinud. On arusaamatu, milliste tõendite alusel on kohtud leidnud, et hagejal on autoriõigusega kaitstav andmebaas ja kostjad on teinud sellest väljavõtteid, mis on avaldatud veebilehel www.ekspressauto.ee.

Kohtud oleks pidanud kontrollima, kas hageja väärrib andmebaasi tegija *sui generis* kaitset ehk kas hageja on teinud olulisi investeeringuid just veebilehe www.auto24.ee sisu kogumiseks, omandamiseks, kontrollimiseks, süstematiseerimiseks või kättesaadavaks tegemiseks. *Sui generis* kaitset ei saa ka andmebaasid, mille puhul andmebaasi sisuks olevad andmed/teosed luuakse nende andmebaasi sisestamisega, mitte ei koguta, kontrollita ega süstematiseerita olemasolevaid andmeid. Hageja investeering on seotud just nimelt sisu (müügikuulutuste) loomisega. Hageja investeering ei ole seotud andmebaasi loomisega. Seetõttu tuleb eitada tema õigust andmebaasi tegija *sui generis* kaitsele. Kostjad ei ole rikkunud hageja võimalikust autoriõigusest tulenevaid õigusi või andmebaasi tegija õigusi.

Kostjad ei nõustu kohtute seisukohaga, et autoriõigused on loovutatavad arvutivõrgu abil sõlmitud lepingu tüüptingimustega nõustumise teel. Hageja kasutustingimuse sätted, mille kohaselt kasutajad loovutasid kõik autoriõigused tasuta hagejale, tuleb lugeda tühiseks.

Hageja esitas hagi lisana nr 32 ärikliendilepingu, millega tõendas, et tema klient A Autod Haagised OÜ on loovutanud teoste varalised autoriõigused hagejale. Kostja II sai lepingute olemasolust teada alles pärast seda, kui hageja esitas need selles vaidluses kohtule. Pärast lepingute ära kirjade saamist eemaldas kostja II viivitamatult kõik www.ekspressauto.ee veebilehel olnud automüüjate fotod, kes olid kostjale II teadaolevalt sõlminud hagejaga ärikliendilepingu.

Hageja esitas kostjate vastu kahju hüvitamise nõude VÕS § 1043 ja § 1045 lg 2 ning VÕS § 127 ja § 128 alusel saamata jäänud tulu näol otsese varalise kahju hüvitamiseks. Kahjuna tõi hageja välja oma tegevuskulud, eelkõige vahendid arvutiprogrammi loomiseks, ning võrdsustas kõik oma tavapärase majandustegevuse kulud kostjate tekitatud kahjuga. Hageja majandustegevuse kulude ja kostjate tegevuse vahel ei ole mingit põhjuslikku seost ning samuti pole nendes kuludes midagi õigusvastast. Hageja majandustegevuse kulud ei saa olla kostjate tekitatud õigusvastaseks kahjuks. Kokkuvõttes ei kontrollinud kohtud kahju hüvitamise eeldusi ja jätsid kostjate vastuväited tähelepanuta. Saamata jäänud tuluna saab käsitada üksnes kasu, mida hageja oleks võinud saada oma aktiivse tegutsemise tulemusel ja mis jäi saamata kostjate teo tõttu.

Kohus ei ole analüüsinud kostjate väiteid selle kohta, et hageja tegevus autodega seotud andmete ja fotode kogumisel kahjustab oluliselt konkurentsi veebikeskkonnas automüügikuulutuste avaldamise turul. Hagi nõudena esitatud litsentsitasu (ebamõistliku) suuruse juures ei oleks kostjad ega ükski muu hageja potentsiaalne konkurent hagejaga litsentsilepingut sõlminud.

8.

Hageja vaidleb kostjate kassatsioonkaebusele vastu, paludes jätta see rahuldamata ning ringkonnakohtu otsus muutmata. Menetluskulud palub hageja jätta kostjate kanda.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

9.

Kolleegium leiab, et kassatsioonkaebus tuleb TsMS § 691 p 1 alusel jätta rahuldamata ja ringkonnakohtu otsus muutmata.

10.

Õige on iseenesest kostjate väide, et kohtud ei ole praegusel juhul sisuliselt andmebaasi kui terviku kaitstavust autoriõiguse alusel kontrollinud. AutÕS § 4 lg 2 kohaselt loetakse teoseks selle seaduse tähenduses mis tahes originaalset tulemust kirjanduse, kunsti või teaduse valdkonnas, mis on väljendatud mingisuguses objektiivses vormis ja on selle vormi kaudu tajutav ning reprodutseeritav kas vahetult või mingi tehnilise vahendi abil. Teos on originaalne, kui see on autori enda intellektuaalse loominguga tulemus. AutÕS § 4 lg 3 p 22 kohaselt on teosed, millele tekib autoriõigus, muu hulgas teoste kogumikud ja informatsiooni kogumikud (sealhulgas andmebaasid). Andmebaas autoriõiguse seaduse tähenduses on süstemaatiliselt või meetoodiliselt korraldatud iseseisvate teoste, andmete või muu materjali kogu, mis on individuaalselt kättesaadav elektrooniliste või muude vahendite abil. Andmebaasi mõiste ei hõlma selle tegemiseks ega käivitamiseks vajaminevat arvutiprogrammi. Autoriõiguse seaduse alusel kaitstakse autoriõigusega andmebaasi, mis oma sisu valiku ja korralduse tõttu on autori enda intellektuaalse loominguga tulemus, ning ei kohaldata mingit muud kriteeriumi. Kolleegium leiab, et hageja esitatud asjaolude alusel ei saa pidada veebilehte www.auto24.ee kui tervikut autoriõigusega AutÕS § 4 lg 3 p 22 mõttes kaitstavaks teoseks, mille autoriõigused kuuluksid hagejale.

Kohtud on otsustes lähtunud aga sellest (millele on muu hulgas tuginenud ka hageja), et hageja andmebaas sisaldab autoriõigusega kaitstavaid fotosid, millega seotud varalised õigused on kliendid hagejale üle andnud.

AutÕS § 4 lg 1 kohaselt tekib autoriõigus kirjandus-, kunsti- ja teadusteostele. AutÕS § 4 lg 3 p 17 kohaselt on teosed, millele tekib autoriõigus, muu hulgas fotograafiateosed ja fotograafiaga analoogilisel viisil saadud teosed, slaidid ja slaidifilmid. AutÕS § 4 lg 6 kohaselt eeldatakse teose kaitstust autoriõigusega, välja arvatud juhul, kui autoriõiguse seadusest või muudest autoriõigusaktidest tulenevalt esineb seda välistav ilmne asjaolu. Tõendamiskohustus lasub teose autoriõigusega kaitstuse vaidlustajal. Praegusel juhul ei ole kostjad toonud esile asjaolusid, mille alusel saaks järeldada, et klientide fotod autodest, mida hageja internetilehel www.auto24.ee avaldab, ei vastaks AutÕS § 4 lg-s 2 sätestatud teose juriidilistele tunnustele.

11.

Kolleegium nõustub kohtutega, et kuigi AutÕS § 49 lg 1 sätestab, et autorileping peab olema sõlmitud kirjalikus vormis, olid autoriõigused fotodele üleantavad ja litsentseeritavad ka hageja kasutustingimustega nõustudes. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 83 lg 1 kohaselt on tehingu seaduses sätestatud vormi järgimata jätmise korral tehing tühine, kui seadusest või vormi nõudmise eesmärgist ei tulene teisiti. Kolleegium leiab, et AutÕS § 49 lg-s 1 sätestatud vormi järgimata jätmine ei too kaasa autorilepingu tühisust (vt ka Riigikohtu 13. detsembri 2006. a otsus tsiviilasjas nr [3-2-1-124-06](#), p 16).

Kohtud on põhjendatult tuvastanud, et kostjad rikkusid fotosid kopeerides hagejale kuuluvat õigust teose reprodutseerimisele (AutÕS § 13 lg 1 p 1) ja õigust teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele (AutÕS § 13 lg 1 p 9¹).

12.

Kolleegium nõustub kohtutega, et hageja on tõendanud ka olulise investeeringu tegemist veebilehe www.auto24.ee sisu kogumiseks ja esitamiseks, mistõttu on hageja AutÕS § 75³ lg 1 mõttes andmebaasi tegijaks, kellele on tagatud andmebaasi *sui generis* kaitse. AutÕS § 75³ lg 1 kohaselt on andmebaasi tegija isik, kes on teinud kas laadilt, väärtuselt või suuruselt olulise investeeringu selle andmebaasi sisuks olevate andmete kogumiseks, omandamiseks, kontrollimiseks, süstematiseerimiseks või kättesaadavaks tegemiseks. AutÕS § 75⁴ lg 1 kohaselt kuulub andmebaasi tegijale ainuõigus lubada ja keelata andmebaasi kasutamist selle paragrahvi teises lõikes ettenähtud viisil ning saada sellise kasutamise eest poolte vahel kokkulepitud tasu, välja arvatud 8¹. peatükis või poolte kokkuleppega ettenähtud juhud. AutÕS § 75⁴ lg 2 kohaselt on ainult andmebaasi tegija nõusolekul lubatud:

1) väljavõtte tegemine andmebaasist või selle olulisest osast. Väljavõtte tegemiseks loetakse andmebaasi kogu sisu või selle olulise osa mis tahes viisil või mis tahes vormis ajutine või alaline ülekandmine teise väljendusvormi;

2) andmebaasi või selle olulise osa taaskasutamine. Taaskasutamiseks loetakse andmebaasi kogu sisu või selle olulise osa avalikustamine üldsusele kas koopiote levitamise, rentimise, sidusliini kaudu edastamise või muul viisil ülekandmise teel.

AutÕS § 75⁶ kohaselt võib üldsusele mis tahes viisil õiguspäraselt avalikustatud andmebaasi õiguspärane kasutaja ilma andmebaasi tegija nõusolekuta ja tasu maksmiseta teha väljavõtteid andmebaasi sisu olulisest osast või seda taaskasutada juhul, kui: 1) mitte-elektroonilise andmebaasi sisust tehakse väljavõtte isiklikeks vajadusteks; 2) koos andmebaasi avaldamisallika kohustusliku äranäitamisega tehakse andmebaasist väljavõtte illustreeriva materjalina õppe- või teadusliku uurimistöö eesmärkidel, nende eesmärkidega motiveeritud mahus ja tingimusel, et selline kasutamine ei taotle ärilisi eesmärke; 3) väljavõtte tegemine või taaskasutamine toimub avaliku julgeoleku, haldustegevuse või õigusemõistmise käigus ulatuses, mis vastab ühiskondliku julgeoleku kaitse, haldusfunktsioonide teostamise ja õigusemõistmise eesmärkidele.

Kohtud on tuvastanud, tuginedes Toomas Lepiku eksperdihinnangule, et kostjad on teinud hageja andmebaasist väljavõtteid. Kuna hageja ei ole andnud kostjatele nõusolekut kasutada oma andmebaasi, on kostjad rikkunud hageja kui andmebaasi tegija õigusi. Praegusel juhul ei ole täidetud ka AutÕS §-s 75⁶ sätestatud eeldused, mis õigustaksid andmebaasi tegija nõusolekuta ja tasu maksmata väljavõtete tegemist andmebaasi sisu olulisest osast.

13.

Kolleegium leiab, et maakohus on piisavalt põhjendanud ka kahjuhüvitise väljamõistmist. Iseenesest võib nõustuda kostjatega, et kahju võrdsustamine kõigi hageja tavapärase majandustegevuse kuludega ei ole põhjendatud. Samas ei ole maakohus hageja väidetud kahjuhüvitise suurusest lähtunud, vaid on tuginenud VÕS § 127 lg 6 teisele lausele, mille kohaselt juhul, kui kahju hüvitamist nõutakse autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse rikkumise tõttu, võib kohus, kui see on mõistlik, määrata

kahjuhüvitise kindla summana, lähtudes muu hulgas tasu suurusest, mida rikkuja pidanuks maksma, kui ta oleks hankinud loa vastava õiguse kasutamiseks. Maakohus on praegusel juhul leidnud, et hageja nõutud kahjuhüvitis on ülemäärane, ning möönnud, millega nõustub ka kolleegium, et kahju suuruse kindlakstegemine on intellektuaalse omandi rikkumise juhtudel keeruline. Maakohus on saamata jäänud tulu hüvitamise nõuet seejuures piisavalt analüüsinud, arvestades varasemat kohtupraktikat, rikkumise kestust, poolte andmebaaside mahu erinevust, kostjate väidetud külastajate andmebaaside kasutamist kestuse ja lehelaadimiste arvu erinevust.

14.

Ringkonnakohus on põhjendatult leidnud ka seda, et hageja tegevus ei ole vastuolus konkurentsiseadusega.

15.

Tasutud kautsjon arvatakse kassatsioonkaebuse rahuldamata jätmise tõttu TsMS § 149 lg 4 teise lause alusel riigituludesse.

16.

Kassatsiooniastme menetluskulud tuleb TsMS § 171 lg 1 järgi jätta solidaarselt kostjate kanda. Hageja võib TsMS § 174 lg 1 esimese lause järgi nõuda asja lahendanud esimese astme kohtult menetluskulude rahalist kindlaksmääramist lahendis sisalduva kulude jaotuse alusel 30 päeva jooksul alates kulude jaotuse kohta tehtud lahendi jõustumisest.

Ants Kull, Lea Laarmaa, Jaak Luik